

Motion till riksdagen 2019/20:978

av **Dag Larsson (S)**

Demokratisk kontroll och ökad insyn i Djurgårdsförvaltningen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Rikstens ständers beslut 1809 om Djurgården, statschefens behov av områdets mark och byggnader i dag samt den legala statusen kring förvaltningen av Djurgården i syfte att öka den demokratiska insynen och kontrollen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Efter statsvälvningen 1809 beslutade Rikstens ständer samma år om anslaget till hovet, vad det skulle täcka samt vilka statliga fastigheter dåvarande kungahus fick nyttja. Beslutet innebar bland annat att kungen fick fortsätta att disponera Djurgården, regenternas månghundraåriga jaktmark i Stockholm, som enskild egendom. Men den enskilda egendomen gällde inte regentens övriga statliga slott, gods och gårdar. Dem tog riksdagen kontrollen över.

Ständernas beslut om Djurgården fattades med förbehållet att intäkterna endast fick användas till Djurgårdens förbättring. Intäkterna skulle inte få användas till ”några serskilda aflöningar” eller till gratificationer till några wissa personer”.

Vid denna tid disponerade många regenter i Europa centralt belägna jaktområden, som till exempel Tiergarten i Berlin och Dyrehaven i Köpenhamn. Dispositionen av Djurgården kom att övertas av efterkommande regenter utan att riksdagen gjorde någon ny prövning, trots att intresset för området som jaktmark snabbt klingade av. Under 1800-talets första hälft flyttades hjortarna och hägnet avvecklades. Samma utveckling fanns också i utlandet. Men medan Tiergarten i Berlin och Dyrehaven i Köpenhamn skildes från regenterna redan på 1800-talet, har kungen i Sverige fortsatt att disponera Djurgården.

Djurgården omfattar cirka 1/4 av Stockholms innerstads yta. Området är viktigt som rekreationsyta och grönområde för Stockholms invånare. Djurgården innehåller också

ett mycket stort antal byggnader av stort värde. Enligt hovets verksamhetsberättelser disponerar statschefen byggnader på området med en totalyta om cirka 70 000 kvadratmeter fördelade på bostäder, lokaler och parkbyggnader.

Djurgårdsförvaltningen styr allt detta utan att följa den offentlighetslagstiftning som det allmänna i övrigt följer. Djurgårdsförvaltningen omfattas inte heller av regeringens förordning om årsredovisning och budgetunderlag som hovstaten numera frivilligt följer och som slottsstaten inklusive Ståthållarämbetet länge omfattats av.

Sedan 1990-talet har i själva verket den offentliga insynen i Djurgårdsförvaltningen i det närmaste upphört. I början av 1900-talet reglerade riksdagen via Djurgårdskassan hur Djurgårdsförvaltningens överskott skulle disponeras. (Bland annat bidragande till underhåll av de kungliga slotten.) I början av 90-talet avskaffades regeringens rätt att reglera överskottet och ansvaret överfördes till hovet.

Riksrevisionen har till uppgift att granska Djurgårdsförvaltningen. Men dess granskning handlar i praktiken endast om huruvida redovisning och räkenskaper är rättvisande.

Det saknas offentlig information om hur byggnadsbeståndet hanteras, vilka hyresgästerna är, på vilka grunder personer och juridiska personer får hyra och nyttja byggnaderna, efter vilka principer hyrorna sätts och hur väl principerna följs. Det är således omöjligt att veta huruvida ”gratificationer till några vissa personer” ges eller inte. Riksrevisionen har heller aldrig granskat hur kungen och Djurgårdsförvaltningen följer ständernas beslut om Djurgården.

Sammanfattningsvis har riksdagen och allmänheten aldrig fått en närmare redovisning av statschefens omfattande statliga fastighetsbestånd på Djurgården och varför befattningen behöver fastigheterna idag. Dessutom är dispositionen inte reglerad i rättsordningen. Trots att Djurgårdsförvaltningen registrerats med statliga uppgifter står verksamheten utanför lagar och förordningar som gäller för det allmänna.

Den bristande informationen, de rättsliga oklarheterna och att förvaltningen av Djurgården inte följer offentlighetsprincipen står i strid med den statliga värdegrunden och utgör principiellt en grogrund för korruption och maktmissbruk. Det har ett stort värde för offentliga verksamheter, medborgarnas tillit till det allmänna och ytterst demokratin att landets symbol med förvaltning föregår med gott exempel.

År 1809/10 insåg knappast Riksens ständer att Djurgården skulle förvandlas till Sveriges kanske mest exklusiva bostadsområde. Tanken svindlar om man föreställer sig att villorna och fastigheterna på Djurgården skulle försäljas på den öppna marknaden.

Min övertygelse är att de flesta svenskar och stockholmare ser Djurgården som en unik miljö och oskattbar klenod. Att Stockholm har skyddat en så stor del av sin innerstad som grönområde och rekreationsyta är oerhört värdefullt.

Men att slutenhet och sekretess råder kring hur statens mark och byggnader nyttjas känns däremot oerhört märkligt. Hur många nationer låter en så stor del av sin huvudstads offentligt ägda mark och så många byggnader på marken disponeras enskilt, kostnadsfritt, utan insyn, med fri användning och beslutanderätt som den svenska statschefen gör med Djurgården? Dessutom utan att vara reglerat i lag eller förordning,

ett förhållande som borde vara omöjligt i en demokratisk rättsstat som Sverige där den offentliga makten enligt grundlagen ska lyda under lagarna.

Dag Larsson (S)